

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

30.01.2015 № 68

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
27 березня 2015 р.
за № 337/26782

Про затвердження Положення про учнівські навчально-дослідні земельні ділянки

Відповідно до [статей 4, 6, 15 і 18](#) Закону України «Про позашкільну освіту» та [підпункту 11](#) пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630, з метою сприяння професійному самовизначенню молоді, здійсненню нею науково-дослідницької та природоохоронної діяльності **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити [Положення про учнівські навчально-дослідні земельні ділянки](#), що додається.
2. Департаменту професійно-технічної освіти (Супрун В.В.) подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Полянського П.Б.

Міністр

С.М. Квіт

ПОГОДЖЕНО:

Перший заступник Міністра
аграрної політики
та продовольства України

Я.В. Краснопольський

Заступник Голови
Державної служби гірничого нагляду
та промислової безпеки України

С. Дунас

Перший заступник Міністра
регіонального розвитку,
будівництва та житлово-комунального
господарства України

В.Є. Кістюн

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти
і науки України
30.01.2015 № 68

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
27 березня 2015 р.
за № 337/26782

ПОЛОЖЕННЯ

про учнівські навчально-дослідні земельні ділянки

I. Загальні положення

1. Це Положення визначає порядок організації діяльності учнівських навчально-дослідних земельних ділянок (далі - ділянка), що створюються у загальноосвітньому та позашкільному навчальному закладі з метою проведення лабораторних і практичних занять з природознавства, біології, трудового навчання, навчальних практик, науково-дослідницької та природоохоронної діяльності учнів (вихованців) загальноосвітніх навчальних закладів, учнів, вихованців (учнів, слухачів) позашкільних навчальних закладів (далі - учні).

2. Координаційно-методичний супровід роботи на ділянках здійснюють позашкільні навчальні заклади еколого-натуралістичного напрямку.

3. Забороняється використання ділянки не за цільовим призначенням.

II. Площа та відділи ділянки

1. Площа ділянки встановлюється з урахуванням особливостей діяльності навчального закладу, в якому вона діє, та місцевих умов згідно з таблицею, наведеною у **додатку 1** до цього Положення.

2. Ділянка може складатися з таких відділів:

колекційний;

селекційно-генетичний;

квітково-декоративний;

зоолого-тваринницький;

дендрологічний;

плодово-ягідний;

закритого ґрунту;

польових культур;

овочевих культур.

3. Мінімальна кількість відділів становить:

для загальноосвітніх навчальних закладів I ступеня - 4 відділи;

для загальноосвітніх навчальних закладів I-II ступенів, I-III ступенів - 5 відділів;

для обласних еколого-натуралістичних центрів (обласних станцій юних натуралістів) - 6 відділів;

для районних, міських еколого-натуралістичних центрів (станцій юних натуралістів) - 6 відділів.

Площа кожного відділу визначається завідувачем ділянки з урахуванням місцевих умов і кількості учнів, які залучаються до роботи, та погоджується з керівником навчального закладу (додаток 2).

4. Колекційний відділ призначається для вирощування типових представників основних сільськогосподарських і систематичних груп рослин: технічних, лікарських, овочевих, зернових і кормових культур, інтродукованих рослин.

5. Селекційно-генетичний відділ призначається для проведення дослідів при вивченні відповідних тем курсів загальної біології, генетики та основ селекції.

До складу селекційно-генетичного відділу можуть входити селекційна та генетична ділянки.

Селекційна ділянка складається із розсадників, на яких відображається селекційний процес створення сортів однієї або декількох сільськогосподарських культур.

На генетичній ділянці вирощуються колекції гібридних і мутантних рослин, закладаються дослідні з генетики.

6. Складовими квітково-декоративного відділу можуть бути колекційні ділянки однорічних, дворічних і багаторічних квіткових рослин, квітників (бордюри, рабатки, міксбордери, клумби, альпінарії, рокарії), декоративні насадження тощо.

7. Складовими зоолого-тваринницького відділу можуть бути крільчатник, голуб'ятник, пташник, пасіка тощо. У зоолого-тваринницькому відділі утримується така кількість тварин, яка забезпечує проведення навчальної та дослідної роботи із зоології та тваринництва.

Кормова база для тварин забезпечується за рахунок продукції сільськогосподарських культур, що вирощуються у відповідних відділах ділянки.

8. Дендрологічний відділ призначається для створення колекції деревних і кущових рослин, висаджених за систематичним, географічним або господарським принципом, а також для створення художньо-декоративних композицій, садово-паркової архітектури.

Складовими дендрологічного відділу можуть бути розсадники деревних і кущових рослин.

9. Складовими плодово-ягідного відділу можуть бути плодовий сад, ягідник, виноградник та плодово-ягідний розсадник, де вирощують та розмножують кращі районовані й місцеві сорти плодових і ягідних культур, проводиться дослідницька робота з ними.

10. Закритий ґрунт (теплиці, парники тощо) використовується для проведення практичних занять, дослідницької роботи, вирощування овочевих і квітково-декоративних культур, розсади, розмноження плодово-ягідних і деревних рослин.

11. Відділ польових культур і відділ овочевих культур призначаються для вирощування сортів і гібридів основних сільськогосподарських культур певної природно-кліматичної зони та проведення дослідницької роботи. Сівозміни запроваджуються з урахуванням навчальних програм із природознавства, біології, трудового навчання та програм профільних творчих учнівських об'єднань.

12. Ділянка забезпечується підсобними приміщеннями, які використовуються для зберігання сільськогосподарського обладнання, інвентарю та аптечки першої допомоги.

Біля підсобного приміщення влаштовується протипожежний куток.

Добрива та засоби захисту рослин зберігаються відповідно до інструкції виробника у спеціальній тарі з чіткими написами їх назв.

13. Навчальний заклад може мати додаткову земельну ділянку, відведену під багаторічні насадження, або площу для вирощування сільськогосподарських культур.

14. Ділянка забезпечується сільськогосподарським обладнанням та інвентарем відповідно до місцевих умов і вимог агротехнічного обробітку ґрунту.

15. Навколо ділянки повинен бути створений живопліт із декоративних кущів, витких рослин або влаштована штучна огорожа.

Земельна ділянка забезпечується водою для поливу рослин.

16. У районах, які зазнали наслідків від аварії на Чорнобильській АЕС, на ділянку повинен бути завезений ґрунт з екологічно чистих районів.

17. Вирощена на ділянці продукція може бути використана для потреб загальноосвітнього або позашкільного навчального закладу або реалізована відповідно до [пункту 44](#) Положення про позашкільний навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 травня 2001 року № 433, та [пункту 105](#) Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 778. Кошти від реалізації вирощеної продукції перераховуються на спецрахунок навчального закладу та використовуються в установленому законодавством порядку.

III. Зміст і організація діяльності учнів на ділянці

1. Основними напрямками діяльності учнів на ділянці є вирощування рослин і тварин, спостереження за їхнім ростом і розвитком, проведення практичних занять, дослідів згідно з відповідними навчальними програмами.

2. Дослідна та практична робота учнів на ділянці проводиться на основі знань, яких вони набули в процесі вивчення основ наук, з використанням досягнень сучасної науки, досвіду вирощування якісної сільськогосподарської продукції.

3. Для ефективної роботи на ділянці учні організовуються в гуртки, клуби, ланки, групи тощо.

4. Робота учнів на ділянці організовується відповідно до плану, який є складовою річного плану роботи навчального закладу, в якому діє ділянка.

План роботи на ділянці може складатися з таких розділів:

планування території ділянки (розміщення відділів, полів сівозміни, розподіл території ділянки між класами (ланками, гуртками, групами продовженого дня);

організація форм учнівських об'єднань (гуртки, клуби, ланки тощо), які працюють на ділянці;

зміст і організація роботи (перелік рослин, тварин, що вирощуються на ділянці; тематика спостережень та дослідів; список навчальних і наочних посібників, які планується підготувати; календарні строки і порядок виконання учнями робіт, розклад навчальних занять, графік роботи учнів на ділянці, у тому числі в період навчальних практик);

керівництво роботою учнів на ділянці (закріплення вчителів, класних керівників, вихователів груп продовженого дня за відділами ділянки, графік їхньої роботи в період навчальних практик);

матеріальне забезпечення роботи на ділянці (визначення потреб в інвентарі, обладнанні, добривах, посівному та посадковому матеріалах, кормах для тварин тощо).

5. Навчально-виховна і дослідницька робота на закритому ґрунті та тваринницькій фермі здійснюється за окремим планом, який є складовою плану роботи на ділянці.

6. Керівником навчального закладу, в якому діє ділянка, призначається завідувач ділянки.

Завідувач ділянки за його бажанням може бути звільнений від обов'язків класного керівника, керівника творчого учнівського об'єднання.

7. Завідувач ділянки:

відповідає за стан ділянки;

організовує, координує та контролює роботу учнів на ділянці;

організовує, координує та контролює роботу педагогічних працівників на ділянці;

складає на початку навчального року річний план роботи та господарсько-фінансовий кошторис ділянки;

відповідає за неухильне виконання учнями та педагогічними працівниками, залученими до роботи на ділянці, правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог;

веде облік роботи учнів і педагогічних працівників на ділянці;

організовує участь учнів у звітних і презентаційних виставках;

подає пропозиції керівнику навчального закладу, педагогічній раді щодо використання коштів, отриманих від реалізації продукції, вирощеної на навчально-дослідній земельній ділянці, одержаного врожаю з ділянки; про відзначення кращих класів, ланок, гуртків, груп, окремих учнів;

складає річний звіт про навчальну й дослідницьку роботу учнів на ділянці та подає його на розгляд педагогічної ради.

8. Оплата за завідування ділянкою здійснюється відповідно до [статті 22](#) Закону України «Про позашкільну освіту».

9. Підбиття підсумків робіт на ділянці проводять щороку на початку навчального року.

У межах звіту про роботу учнів на ділянці можуть організовуватись виставки, ярмарки, свято врожаю тощо.

10. У разі відсутності в навчальному закладі ділянки учні можуть здійснювати відповідні роботи на ділянках позашкільних навчальних закладів еколого-натуралістичного напрямку, сільськогосподарських підприємств, дендропарків, ботанічних садів тощо.

IV. Охорона праці учнів на ділянці

1. У процесі роботи учнів на ділянці забезпечується раціональний режим праці й відпочинку та дотримання учнями правил техніки безпеки і санітарно-гігієнічних вимог згідно з [Положенням про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах](#), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 01 серпня 2001 року № 563, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 20 листопада 2001 року за № 969/6160 (далі - Положення про організацію роботи з охорони праці).

2. Учні допускаються до роботи на ділянці лише після проведення з ними інструктажу та перевірки знань з охорони праці. Інструктаж з охорони праці проводиться відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці.

Учні працюють на ділянці лише в денний час та не допускаються до роботи з отрутохімікатами.

V. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення діяльності ділянки

Витрати на фінансування та матеріально-технічне забезпечення діяльності ділянки здійснюються за рахунок коштів, не заборонених чинним законодавством України.

Директор департаменту

В.В. Супрун

Додаток 1
до Положення про учнівські
навчально-дослідні земельні ділянки
(пункт 1 розділу II)

ТАБЛИЦЯ
орієнтовних площ учнівських навчально-дослідних земельних
ділянок для різних типів навчальних закладів

№ з/п	Тип навчального закладу	Орієнтовна площа ділянки (тис. м ²)
1	Загальноосвітній навчальний заклад I ступеня	5-15
2	Загальноосвітній навчальний заклад I-II ступенів	5-20
3	Загальноосвітній навчальний заклад II-III і III ступенів, професійно-технічний навчальний заклад	7-20
4	Позашкільний навчальний заклад районного (міського) підпорядкування	10-25
5	Позашкільний навчальний заклад обласного підпорядкування	5-20

Додаток 2
до Положення про учнівські
навчально-дослідні земельні ділянки
(пункт 3 розділу II)

ТАБЛИЦЯ
орієнтовних мінімальних площ об'єктів учнівської навчально-
дослідної земельної ділянки

№ з/п	Назва відділу ділянки	Площа відділу (м ²)			
		загальноосвітні навчальні заклади I та I-II ступенів	загальноосвітні навчальні заклади I-III та II-III ступенів, професійно- технічні навчальні заклади	позашкільні навчальні заклади районного (міського) підпорядкування	позашкільні навчальні заклади обласного підпорядкування
1	Колекційний	100	150	200	300
2	Селекційно-генетичний	200	200	200	200
3	Квітково-декоративний	250	500	350	500
4	Дендрологічний	500	1000	500	1000
5	Плодово-ягідний	500	700	700	1000
6	Польових культур	300	500	500	700
7	Овочевих культур	200	300	400	500
8	Закритого ґрунту (теплиці, парники)	10	15	20	30
9	Зоолого-тваринницький	20	30	30	50
10	Підсобні приміщення	30	40	50	60

Про затвердження Положення про учнівські
навчально-дослідні земельні ділянки
Наказ; МОН України від 30.01.2015 № 68

Прийняття від **30.01.2015**

Постійна адреса:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/z0337-15>

Законодавство України
станом на 06.11.2025

чинний

z0337-15

Публікації документа

- Офіційний вісник України від 17.04.2015 — 2015 р., № 28, стор. 159, стаття 820, код акта 76356/2015